

Eläketulot ja niiden riittävyys

Mikko Kautto, toimitusjohtaja

Vanhusasiavaltuutetun tilaisuus: Miten ikäihmisten oikeudet toteutuvat?

Musiikkitalo 11.5.2023

Esityksen pääasiallisena lähteenä on Eläketurvakeskuksen tutkimuksia –sarjan julkaisu (6/2022) Eläkkeet ja eläkeläisten toimeentulo: kehitys vuosina 1995–2020.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Suomen eläkejärjestelmä ja sen tavoitteet toimeentuloa koskien

- Suomessa on kaksi lakisääteistä eläkejärjestelmää; Kelan hoitamat perusturvaetuudet (kansaneläke ja takuueläke) sekä työeläkevakuuttajien hoitamat ansiosidonnaiset työeläkkeet.
- Kelan eläkkeiden tavoitteena on köyhyyden ehkäiseminen.
- Työeläkkeiden tavoitteena on totutun kulutustason kohtuullinen säilyttäminen eläkkeelle siirryttäessä.
- 95 % kokonaiseläketurvasta on lakisääteistä. Suomessa ei juuri ole täydentäviä työmarkkinoilla sovittavia lisäeläkejärjestelyjä ja vapaaehtoinen yksilöllinen eläkevakuutuskin on harvinaista.
  - Eläkeläisten bruttotuloista keskimäärin noin 75 % tulee eläke- tai sosiaaliturvajärjestelmästä.

Eläkkeensaajia joka kolmas 16 v. täyttäneistä

– enemmistö heistä saa vanhuuseläkettä työeläkkeenä

- Vanhuuseläkeläisten osuus kaikista eläkeläisistä on noussut 70 prosentista 88 prosenttiin. Varhaiseläkkeiden merkitys pienentynyt.
- Työeläkkeen merkitys on noussut erityisesti vanhuuseläkeläisillä.
- Vain työeläkettä saavien osuus nyt 64 prosenttia ja vain kansaneläkettä saavia 5 prosenttia.
- Työkyvyttömyyseläkeläisten määrä on pienentynyt 40 prosenttia vuoden 1995 tasosta.
- Vain kansaneläkettä työkyvyttömyyseläkkeenä saavien osuus on noussut 18 prosentista 34 prosenttiin.

Vuosina 1995–2021 keskimääräinen kokonaiseläke noussut reaalisesti yli 40 %

- Tarkastelujaksolla kokonaiseläke on noussut reaalisesti runsaat 40 prosenttia eli noin 1,5 prosenttia vuodessa.
- Kokonaiseläkkeen nousun taustalla on eläkeläisten joukon rakenteen muuttuminen.
- Suhteessa työllisten keskiansoihin eläke on koko ajanjakson ollut noin 50 prosenttia.

Eläkeläisten tärkein tulolähde on omaan työuraan perustuva työeläke

Bruttotulosta (kotitalouden käytettävissä olevat ekvivalenttitulot ennen veroja)

- Oman työeläkkeen osuus on noussut 48 prosentista 61 prosenttiin.
- Kansaneläkkeen ja muun sosiaaliturvan osuus on laskenut 24 prosentista 9 prosenttiin.
- Ansio- ja omaisuustulojen osuus on vaihdellut 23–28 prosentin välissä.
- Verojen osuus on säilynyt noin 20 prosentissa.

Eläkeläisten suhteellinen tuloasema työllisiin verrattuna on säilynyt samana, muihin verrattuna parantunut

- Vuonna 2020 eläkeläisten tulot (kotitalouden käytettävissä olevat ekvivalenttitulot) olivat viidenneksen työllisiä pienemmät ja viidenneksen ei-työllisiä suuremmat.
- Tarkastelujaksolla tulot ovat nousseet reaalisesti 60 prosenttia. 1995-2009 tulojen kasvuvauhti oli nopeampaa kuin 2010-luvulla.
- Suhteessa työllisiin eläkeläisten tulot ovat vaihdelleet 73–80 prosentin välissä.

Eläkeläisten keskuudessa suhteellinen pienituloisuus on yhtä yleistä kuin koko väestössä

- Vuonna 2020 eläkeläisten pienituloisuusaste oli 60 prosentin pienituloisuusrajalla 13,3 prosenttia ja koko väestössä 12,5 prosenttia.
- Eläkeläisten pienituloisuus-aste on 50 prosentin pienituloisuusrajalla kolme neljäsosaa alempi kuin 60 prosentin pienituloisuusrajalla.
- Eläkeläisten pienituloisuusaste vaihtelee koko väestöä enemmän. Siihen vaikuttaa suhdanteiden mukaan kehittyvät ansiotulot.

Pienituloisuus on yleisintä yksin asuvilla alle 55- ja yli 84-vuotiailla eläkeläisillä

- Pienituloisuus on yleisempää yksin asuvien kuin vähintään kahden hengen talouksissa asuvien eläkeläisten keskuudessa.
- Tarkastelujaksolla alle 55-vuotiaiden pienituloisuusasteet ovat nousseet eniten.
- Yli 75-vuotiaiden pienituloisuusasteet ovat laskeneet 2010-luvulla.

Toimeentulolle on muitakin merkityksellisiä asioita kuin eläkkeet

- ✓ **Varallisuus**
  - Kaksi kolmasosaa eläkeläisistä velattomia
- ✓ **Terveydentila**
  - Oma tai puolison terveydentila ja sen mahdollinen heikkeneminen
- ✓ **Sosiaaliset suhteet**
  - Tulojen/kulutuksen jakaminen, puolisolta, sukulaisilta ja tuttavilta saatu apu
- ✓ **Asumisen ja liikkumisen kulut**
  - Esim. vuokra- ja remonttikulut, auton käyttö harvaan asutuilla alueilla
- ✓ **Suhtautumistavat niukaksi koettuun toimeentuloon**
  - Näkemykset eläketurvan tai sen verotuksen oikeudenmukaisuudesta
  - Erilaiset tavat sopeutua taloudelliseen tilanteeseen: esim. säästäväinen elämäntapa, omavaraisuus